HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Lausunto: Miten voidaan edistää kestävää hyvinvointia?

Kestävän hyvinvoinnin seuranta

Jukka Hoffrén
HTT, Dosentti (Soveltava tilastotiede)
Helsingin yliopisto

Kestävän hyvinvoinnin mittaaminen

- Lähtökohta: Siirretään huomio tuotannon mittaamisesta kulutuksen mittaamiseen (mm. Stieglitzin komissio). ISEW ja GPI mittaavat hyvinvointia kuluttajasta käsin.
- Kestävän taloudellisen hyvinvoinnin indeksi (Index of Sustainable Economic Welfare, ISEW) ja Aidon kehityksen indikaattori (Genuine Progress Indicator, GPI) –mittarit ovat vallitsevan talousteorian mukaisia mittareita ja BKT:ta parempia hyvinvoinnin ja todellisen edistymisen mittareita.
- Ne pyrkivät laajentamaan hyvinvoinnin kuvausaluetta ottamaan huomioon tärkeimmät ihmisten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät sekä huomioimaan kestävän kehityksen vaatimukset.

Hyvinvointi –mittarin tavoitteet

- Nykyisellään yhteiskunnan toiminta tuottaa liikaa sosiaalisia ongelmia, ympäristöongelmia ja luonnonvarojen riittävyyteen liittyviä ongelmia tuotettua hyvinvointia kohden.
- Hyvinvoinnin parantaminen pelkästään taloudellista aktiviteettia kasvattamalla ja korjaamalla jälkikäteen aiheutuneita haittoja ja pahoinvointia.
- Hyvinvointia tulee jatkossa luoda niin, että samalla synnytetään mahdollisimman vähän pahoinvointia.
- Uusi positiiviset ja negatiiviset toimet toisistaan erottava hyvinvointimittari auttaa osaltaan ymmärtämään ja näkemään kuinka luoda enemmän hyvinvointia pienemmin panoksin ja edistää yhteiskunnan kehitystä.

BKT:n, ISEW:in ja GPI:n kehitys 1945-2016 (euroa per asukas, v. 2010 reaalisin hinnoin)

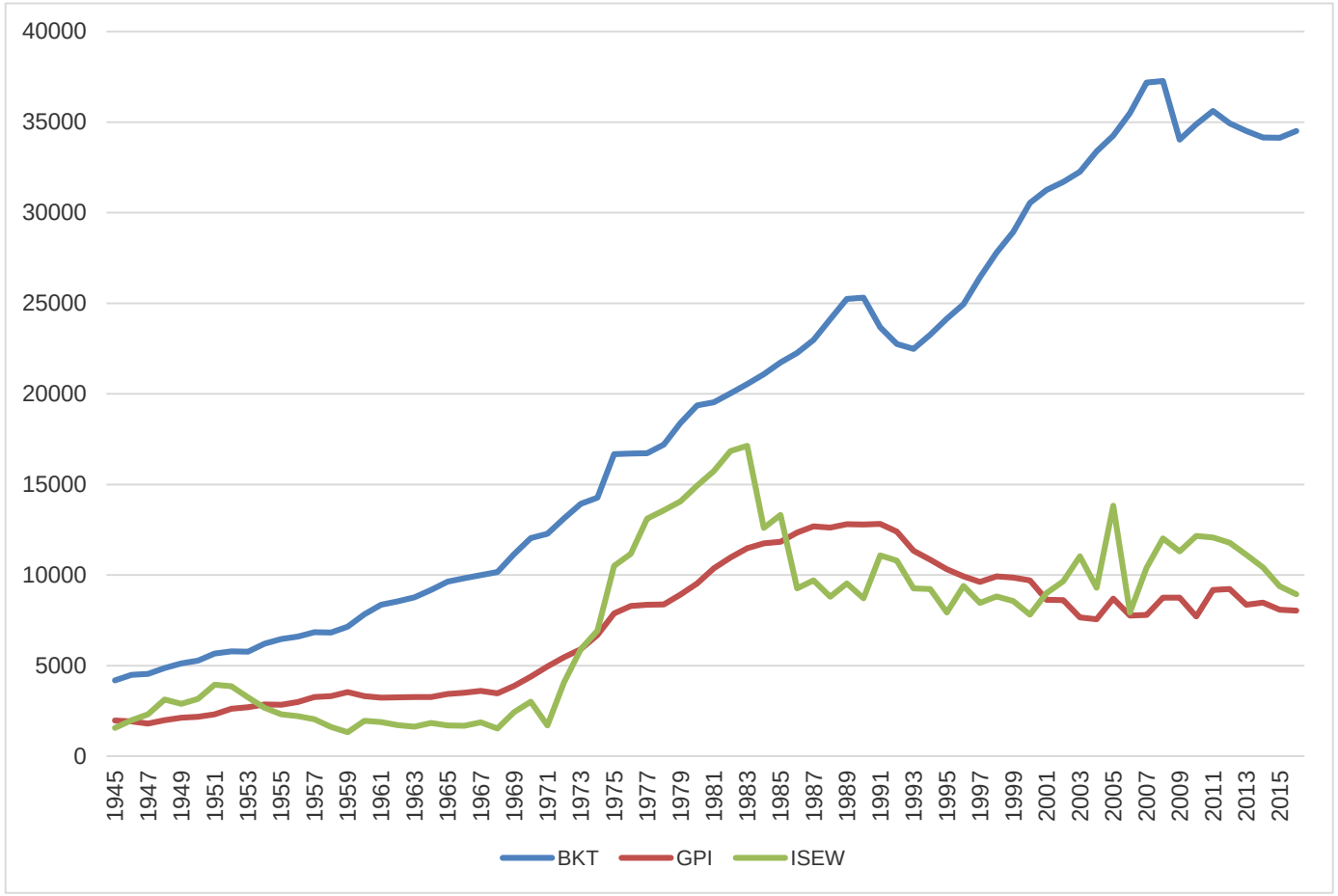

GPI:n laskenta

- 1. Tulonjaolla painotettu yksityinen kulutus (+)
- 2. Hyvinvointia tuottavat markkinattomat palvelut (+):

  Kotitaloustyön ja vanhemmuuden arvo, korkeakoulutuksen arvo, vapaaehtoistyön arvo, kestokulutushyödykkeiden tuottamat palvelut, maanteiden tuottama hyöty.
- 3. Tuotannon haitat ihmisille (-):

  Rikollisuuden aiheuttamat kustannukset, vapaa-ajan menettämisen arvo, työttömyyden kustannukset, kestokulutushyödykkeiden hankinta, työmatkojen kustannukset, liikenneonnettomuuksien kustannukset.
- 4. Ympäristön heikentyminen ja luonnonvarojen kuluminen (-)

  Vesistöjen pilaantumisen kustannukset, ilmansaasteiden kustannukset, meluhaittojen kustannukset, soiden ja kosteikkojen häviäminen, maatalousmaan häviäminen, luonnontilaisten metsien häviäminen, uusiutumattomien luonnonvarojen käyttö, hiilidioksidipäästöjen aiheuttamat haitat.

+ = vaikutus positiivinen.

- = vaikutus negatiivinen.

Suomen GPI:n pääkomponenttien kehitys 1945–2016 (euroa per capita, rp)

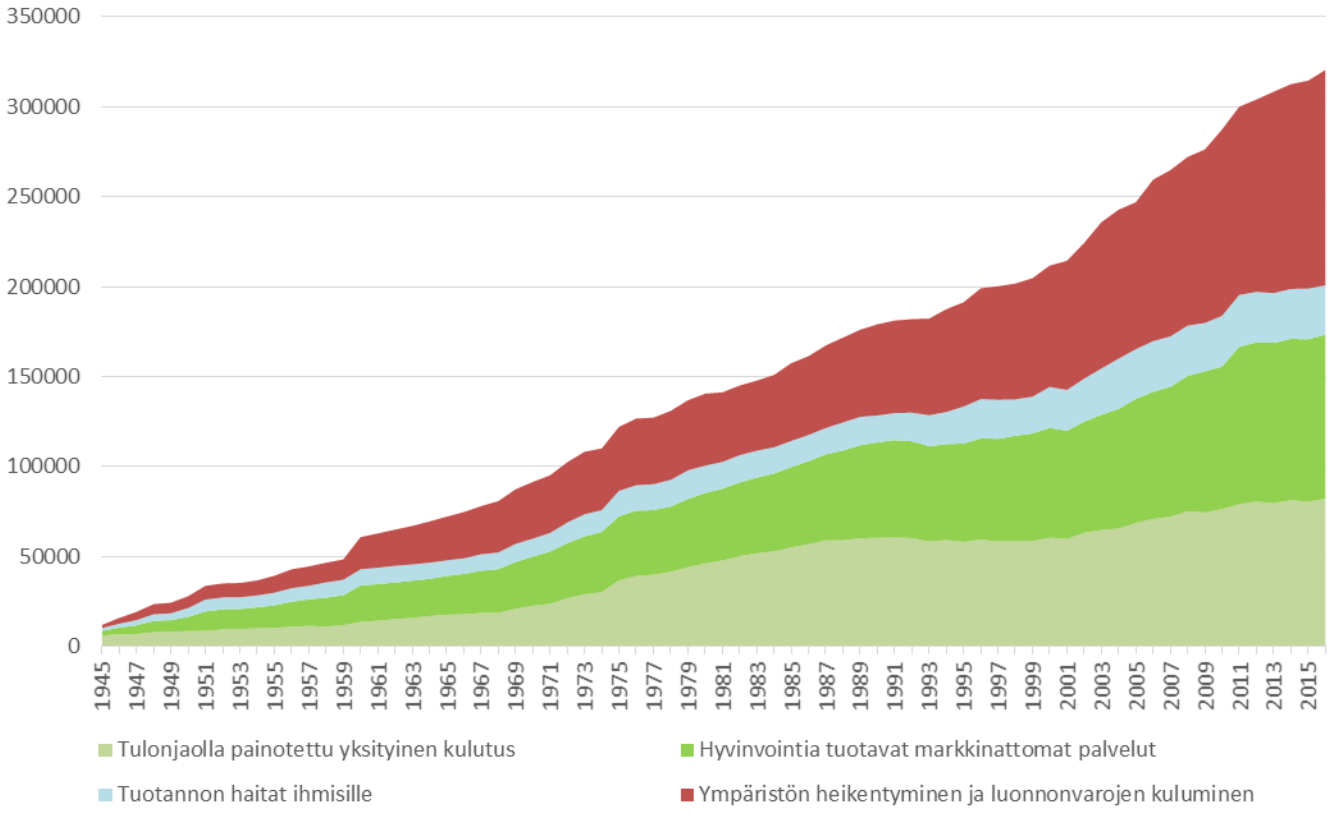

GPI:n kehitys Suomessa ja maakunnissa 1960-2016 (euroa per capita, reaalisin vuoden 2010 hinnoin)

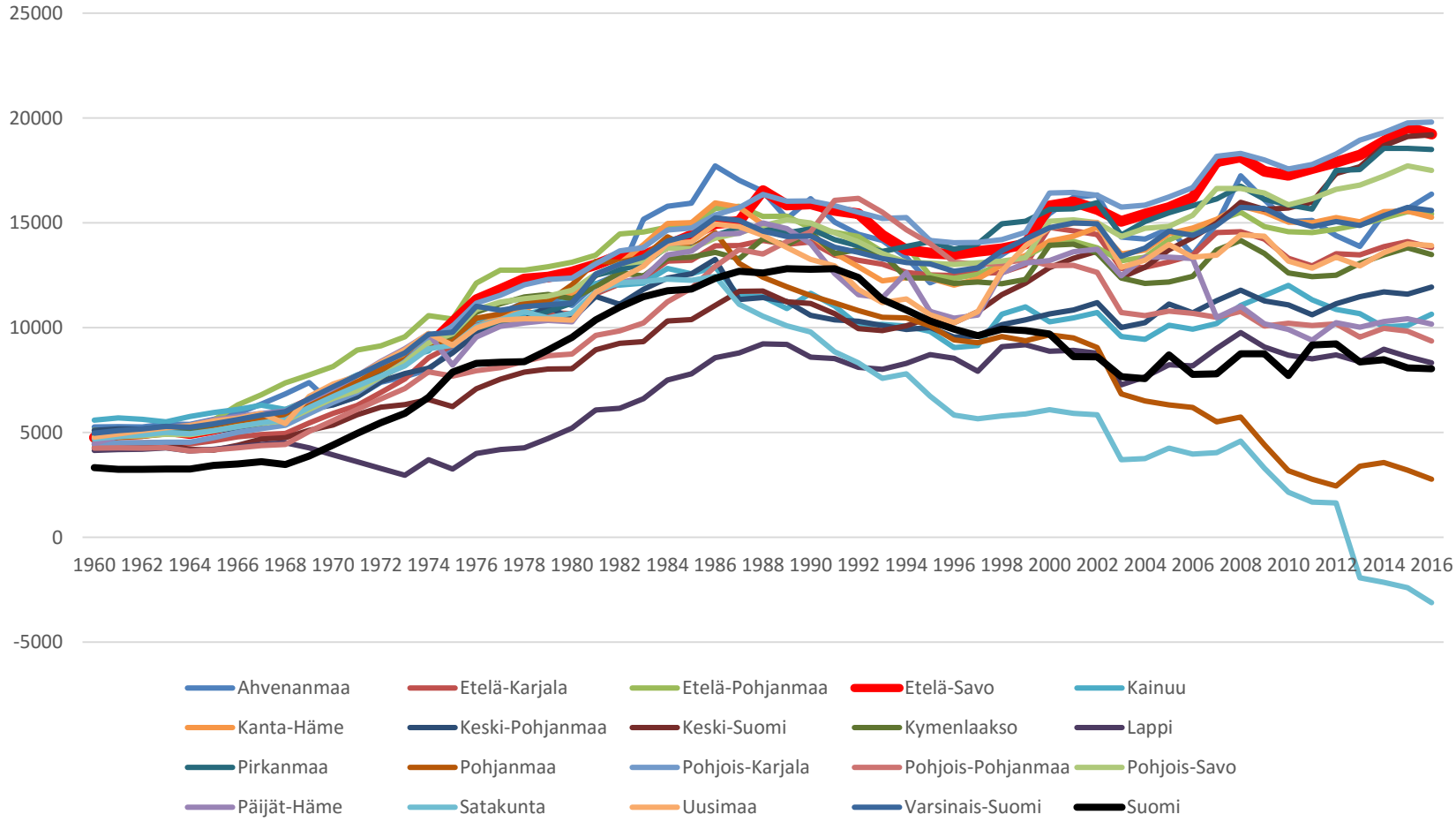

GPI:n kehitys Etelä-Suomessa 1960-2016 (euroa per capita, reaalisin vuoden 2010 hinnoin)

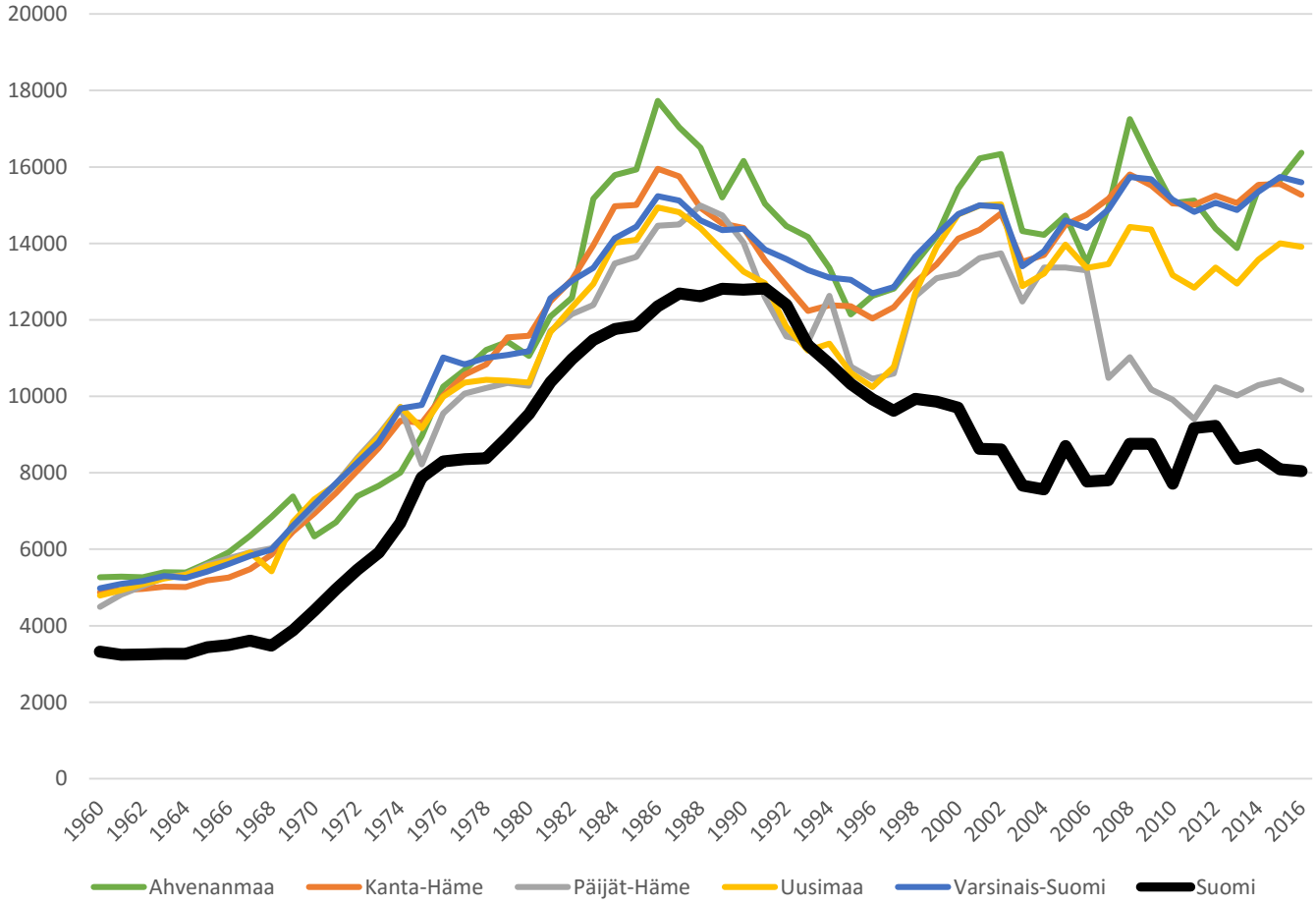

GPI:n kehitys Länsi-Suomessa 1960-2016 (euroa per capita, reaalisin vuoden 2010 hinnoin)

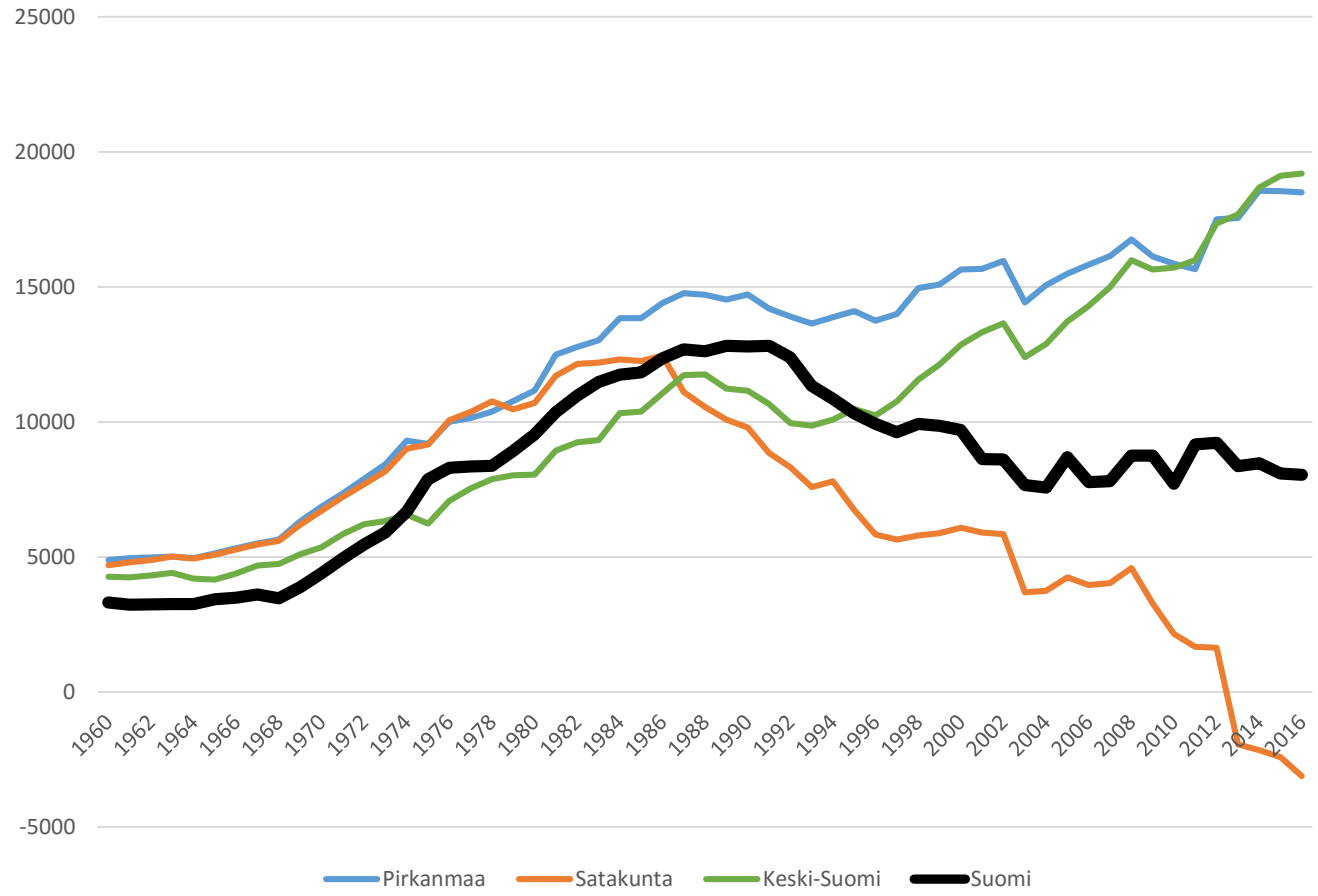

GPI:n kehitys Pohjanmaalla ja Lapissa 1960-2016 (euroa per capita, reaalisin vuoden 2010 hinnoin)

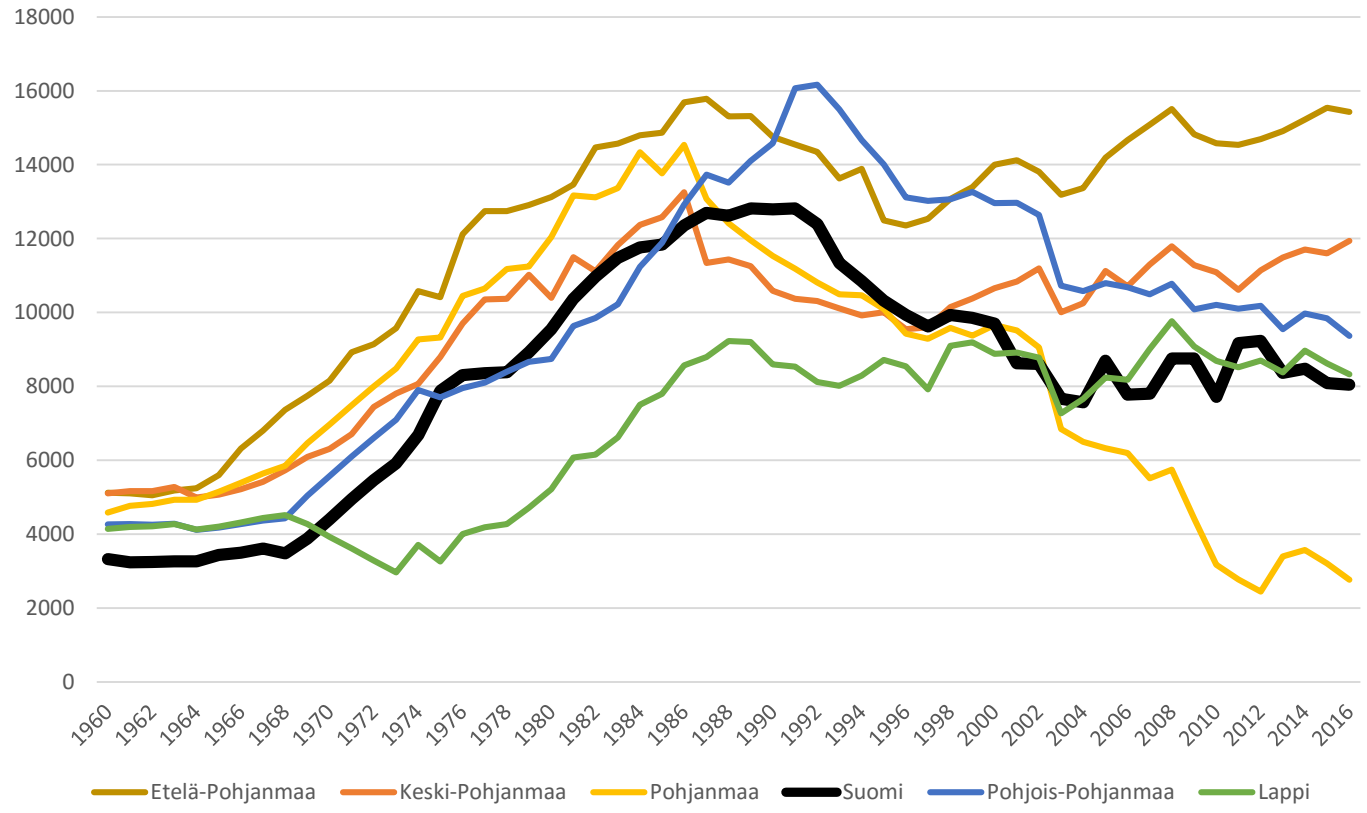

GPI:n kehitys Itä-Suomessa 1960-2016 (euroa per capita, reaalisin vuoden 2010 hinnoin)

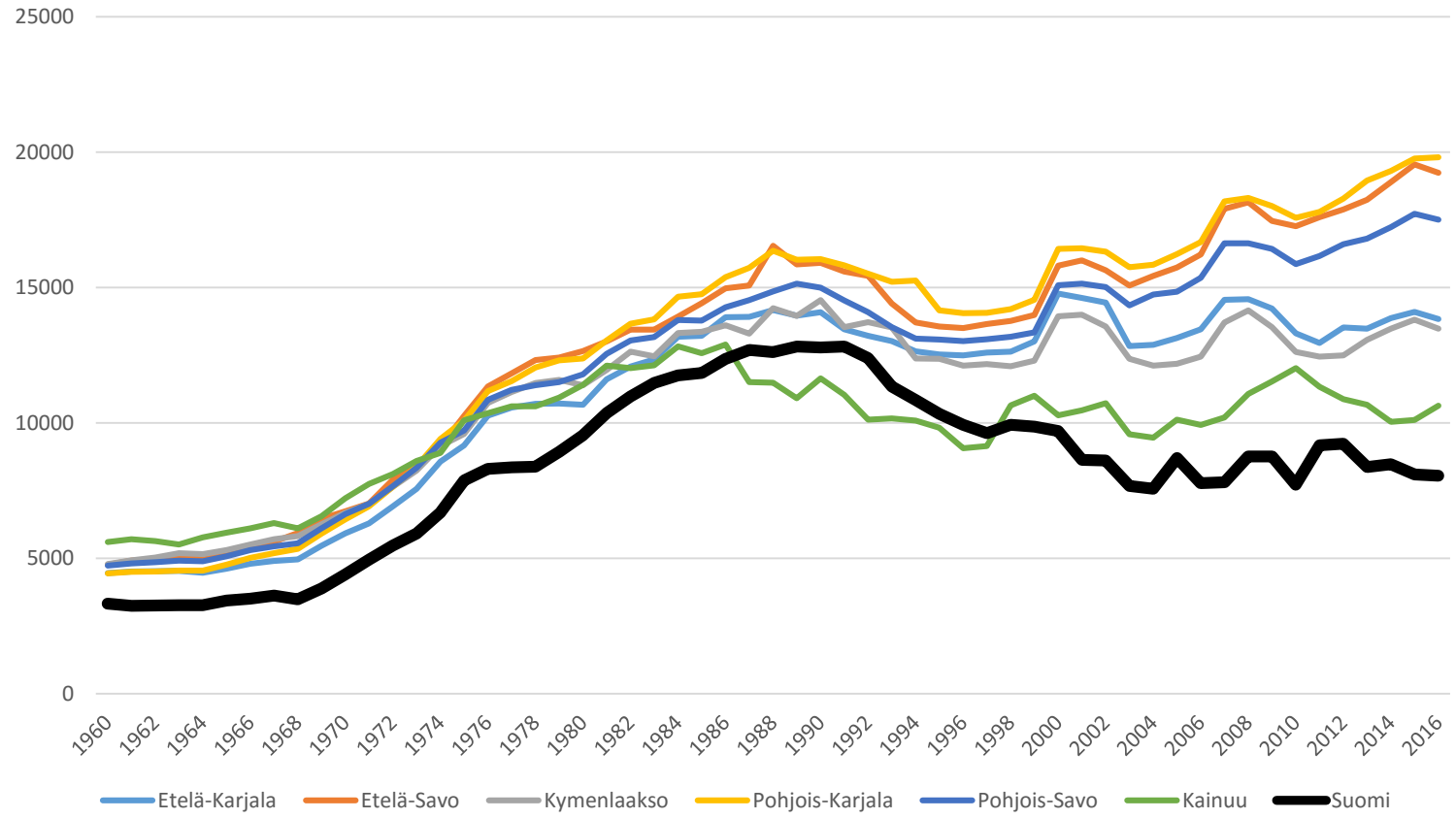

Hyvinvoinnin kehityssuunnat

- GPI seurasi hyvin BKT:n kehitystä, kunnes kehitystrendit erkaantuivat toisistaan 1980-luvun loppupuolella.
- Suomen hyvinvointi on 1990-luvun alusta lähtien polkenut paikallaan. Maakunnittain tarkasteltuna hyvinvointi on kehittynyt hyvinkin eri suuntiin 1980 –luvun lopulta alkaen.
- Osassa maakunnissa näyttää jääneen päälle 1990 –luvun alun lama ja hyvinvoinnin lasku on jatkunut. Toisissa maakunnissa taas laman hyvinvointia laskenut vaikutus on jäänyt lyhyeksi ja hyvinvoinnin kasvu jatkunut entiseen tahtiin.
- Finanssi- ja talouskriisin myötä vuonna 2008 BKT:n kasvu on monissa maakunnissa pysähtynyt tai kääntynyt laskuun. Hyvinvointiin BKT:n kasvun pysähtymisellä ei ole ollut juurikaan vaikutuksia.

Kansainvälinen kehitys

- YK on nostanut suomalaisen GPI -työn esille Agenda 2030:n tavoitteen 17.19 Measuring Progress yhteydessä potentiaalisena BKT:n korvaajana tai täydentäjänä. Työ pohjaa kestävän hyvinvoinnin mittarille.
- Parhaillaan Yhdysvalloissa kehitellään päivitettyä GPI 2.0:n –mittaria ja pohditaan laadinnan metodologiaa.
- Englannissa on laskettu Kestävän taloudellisen hyvinvoinnin mittarin RISEW –indikaattori kaikille 9 alueelle 1994-2008 ja EU:n raportti esittää sen yhtenä lupaavana uutena vaihtoehtona alueellisen hyvinvoinnin ja kehityksen mittaamiseen.
- Alueellista ISEW –mittaria käytetään myös Belgiassa Flanderin alueella asetettujen yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden seurantaan.

Toimenpide-ehdotuksia

- Kestävän kehityksen mittaaminen ja seuranta edellyttää kattavia tilastoja, kestävän kehityksen indikaattoreita sekä tiedot kokoavaa aggregaatti-indikaattoria.
- Toimiva ja talousteorian mukainen aggregaatti-indikaattori on kehitettävissä Aidon kehityksen indikaattorin GPI:n pohjalta.
- Etenkin kytkentä globaaliin kestävyyteen on haaste, joka vaatii kehittämistä.
- Työlle tarvittaisiin sopiva taustaorganisaatio ja riittävä rahoitus.

Menetelmät ja lähteet

- **YK 2016.** Development and Globalization. Goal 17: Partnerships for the goals. Target 17.19: Measure progress. Saatavissa: http://stats.unctad.org/Dgff2016/partnership/goal17/target_17_19.html
- **Hoffren, J. - Vatanen, E. 2014.** Suomen maakuntien taloudellisen kehityksen seuranta 1960-2012. Aidon kehityksen indikaattori (GPI). TEM raportteja 17/2014. Helsinki. Saatavissa: https://tem.fi/documents/1410877/2871099/Suomen+maakuntien+taloudellisen+kehityksen+seuranta+1960+2012+16052014.pdf
- **Kuusela A. 2013.** Uudenmaan alueellinen hyvinvointikehitys, GPI seuranta 1960-2012. Uudenmaan liiton julkaisuja E 128 – 2013. Saatavissa: http://www.uudenmaanliitto.fi/files/14017/Uudenmaan_alueellinen_hyvinvointikehitys_GPI-seuranta_1960_2012_E128-2013.pdf
- **Hoffrén J.– Lemmetyinen, I.– Pitkä, L. 2010.** Esiselvitys hyvinvointi-indikaattoreista. Mittareiden vertailu ja kehittämiskohteet. Sitra. Selvityksiä 32. Helsinki. Saatavissa: http://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksi%C3%A4%2032.pdf?download=Lataa+pdf.
- **Rättö, H. 2009.** Hyvinvointi ja hyvinvoinnin mittaamisen kehittäminen. Tilastokeskus. Tutkimuksia 250. Maaliskuu. Helsinki.

Kiitos!

Jukka.hoffren@helsinki.fi